

uitgave van het Bisdome Haarlem-Amsterdam

JULI
2019

4

SAMENKERK

Heerlijk Zomers

6

Een nieuwe
kerk voor
Almere

10

Wat ik doe...
vrijwilligers
actief

22

Kijkje achter
de schermen
bij de tv-mis

uitgave van het bisdom Haarlem-Amsterdam

JULI
2019
4

SAMENKERK

In dit nummer

SK

**Gesprek met
mgr. Joop Stam**

22

De oud-deken van Amsterdam in gesprek met SamenKerk over televisiemissen en de taken van het kathedraal kapittel, waarvan hij vele jaren proost (voorzitter) was.

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 4 • Jaargang 44
De volgende uitgave verschijnt op 5 september 2019.

Redactie

Eric Fennis (hoofdredactie ad interim),
Eric van Teijlingen (eindredactie), Edith van Kuijck,
Maurice Lagemaat, Jim Schilder, Petra Vermeer.

Medewerkers

Anneke van Assema, Michel Bakker, Leo Fijen,
Hein Jan van Ogtrop, Marcel Poorthuis, Jeroen de Wit.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 **Fax** • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 30,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 36,- per jaar

**Wel eens de wens gehad om
wat meer over ons geloof te
weten? Steek je licht eens op
bij het Bonifatiusinstituut!**

**Bonifatius
instituut**

34

Advertenties

Borgerpark Media
Postbus 8027, 6060 AA Posterholt
Telefoon • 0475-711362
E-mail • info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

Grafisch ontwerp / technische realisatie

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl
Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

Nieuwe kerk in Almere

6

Kinderen beschilderen de eerste paal voor de bouw van de nieuwe kerk in Almere. Bouwpastoor Sander Koppers vertelt over een ambitieus project.

Vrijwilligers actief

10

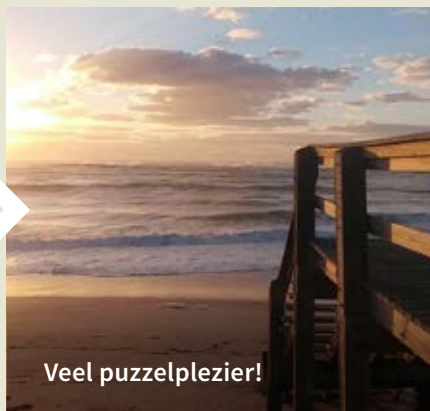
Een Italiaanse organist en een broedermeester van de Sint-Janbroederschap uit Laren figuren in de rubriek 'Wat ik doe...'

West-Friesland – Spierdijk en Zuidermeer – staat centraal in deze zomerse editie van de Kerkengek.

Zomerpuzzel

28

Veel puzzelplezier!

Kerkengek

14

En verder

- 4 Woord van de bisschop
- 9 Uit de kroniek
- 12 Priesters uit de Hollandse Zending
- 17 Parels uit de schattengrot
- 18 Kort nieuws
- 20 Inspiratie
- 25 Leo Fijen
- 26 The Missionary School
- 30 Geboekt
- 31 Van onderop
- 32 Bevrijding van Rome
- 38 Personalía

Afgelopen Pinksteren heeft onze Bisschop, mgr. Jos Punt, zijn veertigjarig priesterjubiläum gevierd, samen met enkele medewijdelingen, onder wie mgr. Jan Hendriks die in september voor het bisdom Rotterdam werd gewijd. In 1979 waren ze met zijn zessen de eerste wijdingsklas van het nieuw opgerichte seminarie Rolduc (in Limburg). Het was toen de enige priesteropleiding in Nederland. Studenten kwamen uit het hele land. Hieronder een samenvatting van de preek die de bisschop op zijn feest heeft gehouden.

B

ij een jubileum denk je onwillekeurig terug aan het begin. Voor mijzelf was de stap naar het seminarie een forse overgang. Ik was al wat

ouder toen ik op het seminarie kwam. Als net afgestudeerd econoom in Amsterdam, was ik het vrije studentenleven gewend. Ik droeg een leren jasje en reed in een Audi 100. Ik kan me nog goed herinneren dat de rector eens bij een inleiding voor de studenten wat kritisch opmerkte dat er seminaristen waren die in wel zeer grote auto's reden. Aangezien ik de enige student was met zo'n grote auto, voelde ik me zeer aangesproken. Braaf heb ik hem ingeruild voor een klein Fiatje. Bij de wijding waren we vol goede moed en grootse plannen, maar hadden nog geen idee van wat ons allemaal te wachten stond. Als jonge priesters kwamen we terecht in een tijd van scherpe polarisatie. Het Concilie lag nog vers achter ons. Het had aan de fundamenten van het geloof niets veranderd, maar er was daarna wel een sfeer ontstaan dat alles anders moest, met de bijbehorende verwarring en onzekerheid.

Eerste priesterjaren

Verandering was nodig, maar in dat proces waren ook wezenlijke dingen verloren gegaan. Essentiële waar-

Hoop op een nieuw Pinksteren

Foto: Wim Koopman

heden van het geloof waren vervaagd, profane vormen en muziek de kerk binnen gekomen, veel eerbied en sacraliteit verloren. Dat was niet wat het Concilie beoogd had. De kerk liep alleen iets sneller leeg. Ons aller priesterleven werd getekend door het zoeken naar een nieuw evenwicht. Enerzijds proberen recht te doen aan het Concilie en de gevraagde veranderingen in pastoraal, liturgie en een grotere inzet van de leken gelovigen, maar tegelijk zagen we het als onze taak om het authentieke geloof te behouden of terug te brengen: Een God die Liefde is, mens geworden, en onder ons is in de kracht van de Geest, op unieke wijze in Woord en Sacrament, met name in de heilige Eucharistie met 'Lichaam en Bloed, Ziel en Godheid', zoals het Concilie het formuleert. We hebben op die weg vreugde gekend, maar ook

klappen opgelopen. En natuurlijk ook zelf af en toe verkeerde keuzes gemaakt, en mensen tekort gedaan. Die tijd van verwarring en polarisatie is gelukkig grotendeels voorbij. Ik ben van dit bisdom en zijn mensen gaan houden, maar weet ook dat we er nog lang niet zijn. De sterke secularisatie van onze westerse cultuur, en fouten in de Kerk zelf, hebben veel mensen van God en Kerk vervreemd. Dat we ooit de erfenis van kindermisbruik, ook in onze Kerk, zouden moeten meedragen, hebben we bij onze wijding in de verste verte nooit vermoed. Nieuwe evangelisatie is de uitdaging waar we nu voor staan. Hoe de Geest van Pinksteren, het enthousiasme van de jonge Kerk weer terug te vinden? Sommigen verwachten voor de toekomst van de Kerk veel van uiterlijke veranderingen, maar dat hebben we allemaal al gehad. Wat we beleidsmatig ook kunnen

hoe zit het met jezelf. Laten we het eerst eens hebben over waar jij zelf misschien tekort schiet. Hij was oprecht genoeg om ook dat te doen. Het werd een soort levensbiecht. Ik mocht een kruis over zijn leven maken. Daarna had ik een andere persoon voor me. Alle bitterheid was verdwenen. Hij straalde vrede en vreugde uit, en in die geest konden we toen verder over alles praten. Vergeving is het hart van Pinksteren. Als Jezus na zijn opstanding onverwachts voor zijn leerlingen staat, zegt Hij: "Ontvangt de heilige Geest. Wier zonden gij vergeeft, hun zijn ze vergeven." Die volmacht is de eerste gave van de heilige Geest. Al het andere, vrede, vreugde, sterkte etc., komt daarna en volgt daaruit. Te velen realiseren zich dat te weinig. Ieder heeft tenslotte zijn eigen geschiedenis en eigen wonden. Daar begint de heilige Geest.

Foto: Wim Koopman

“
**Als wij blijven
bidden, zal de
Geest opnieuw
komen als niemand
het meer verwacht**

Nieuwe geest

Wat we nodig hebben is een nieuw Pinksteren. Daarvoor hebben de laatste drie pausen herhaaldelijk gebeden. Maar, zult u misschien zeggen, we zien alleen maar meer verval en ongeloof. Niets wijst op een nieuw Pinksteren. Ja, zo was het ook bij het eerste Pinksteren. Jezus was naar de hemel opgestegen. Velen hadden het geloof in Hem verloren. De kleine rest van zijn leerlingen zat bij elkaar in de bovenkamer, de

en moeten doen, de kern is dat mensen innerlijk weer geraakt worden. Zij willen de kracht van het evangelie aan ons ervaren, aan priesters, maar ook aan gelovigen, aan de hele kerkgemeenschap. En terecht, de Heer heeft de Geest gegeven, niet als een mooie theorie, maar als de Trooster, die doopt met kracht en vuur. Zo is het ook altijd geweest. Over de missionering door de apostelen zegt de Schrift: "De Heer gaf kracht aan hun woorden, dankzij de tekenen die het begeleidden". Pasen en Pinksteren waren geen theologische concepten, maar concrete verbluffende ervaringen.

Kracht in Woord en Sacrament

Er zit nog steeds grote kracht in Woord en Sacrament, in gebed en caritas. Als kapelaan las ik eens uit een kinderbijbel de parabel van de 'Verloren zoon' voor op een school. De halve klas was in tranen. Via dit prachtige verhaal van de Heer zelf, kwam dat hele oermenselijke besef van schuld en vergeving, liefde en verzoening, met kracht bij hen binnen. Een andere keer kwam een jongeman bij me met veel vragen en kritiek op de Kerk, op priesters en gelovigen. Ik heb hem gezegd, daar kunnen we zeker over praten, maar

ramen en deuren gesloten uit angst voor de Joden, lezen we in de Bijbel. Het enige wat ze nog konden doen en deden was volharden in het gebed, 'samen met Maria, de Moeder van Jezus'. En toen kwam de Geest, in vuur en kracht. Dat is ook nu het recept. Als wij blijven bidden met en rond Maria, en meer proberen te leven naar zijn Woord en wil, zal de Geest opnieuw komen als niemand het meer verwacht. Zo is God. "Waar de zonde heeft gewoekerd, wordt de genade mateloos", zegt de Schrift tenslotte. Wie goed kijkt, kan de eerste zwaluwen al zien. Hij zal de immense liefde van God, maar ook het kwaad van ons eigen hart en van de tijd, openbaren. De te grote kloof tussen arm en rijk, de zonden tegen het leven, vooral ook het ongeboren leven, tegen de eer van God en de waardigheid van de mens. Alleen daaruit kan ommekeer en vrede komen. Op zo'n nieuw Pinksteren heb ik ten diepste mijn hoop gesteld. Niet primair op eigen beleidsnota's of grootse acties, hoe nodig die soms ook kunnen zijn, maar bovenal op de Heer zelf, die altijd een God van barmhartigheid en van verrassingen blijft. ■

Bisschop Jozef Marianus Punt

Een nieuwe kerk voor Almere

Sinds decennia heeft ons bisdom weer een bouw-pastoor. In Almere wordt een geheel nieuwe kerk gebouwd. Twaalf jaar geleden werd het besluit genomen en sindsdien is de katholieke geloofsgemeenschap onder leiding van pastoor Sandor Koppers (55) op zoek geweest naar een locatie, een architect en naar geld. Op 22 mei werd de eerste paal geslagen. *SamenKerk* sprak met Koppers over de nieuwe H. Bonifatiuskerk.

“U

iteindelijk gaat het gebeuren. Alle besprekingen liggen achter ons. De bouwtekeningen zijn klaar. In maart gaf de bisschop groen licht. De eerste paal zit in de grond.

Ik vind het spannend, maar ik kijk uit naar ons nieuwe kerkgebouw voor de heilige Bonifatiusparochie in Almere.” Aan het woord is pastoor Sandor Koppers. Twaalf jaar is gesproken, getekend, opnieuw gesproken en opnieuw getekend, maar nu is de bouw echt gestart. En bouwen kost geld. Het gehele project bedraagt zo’n 3,5 miljoen euro. “Ik heb er de laatste maanden en jaren wel eens slapeloze nachten van gehad, maar nu kijk ik met enthousiasme naar het verwachte resultaat.”

Van drie locaties naar één

In Almere kerken de katholieken op dit moment op twee locaties, in oecumenisch opgezette gebouwen (tot een paar jaar geleden op drie locaties). Protestant en katholieken maken gezamenlijk gebruik van het kerkgebouw, inclusief de bijbehorende ruimten. “De verhou-

dingen tussen ons zijn meer dan goed, maar we voelen aan dat het fijner is om een eigen ruimte te hebben. Want als de geur van wierook blijft hangen, kan dat voor de andere gebruikers van de ruimten vervelend zijn. Zo is het tabernakel weggewerkt achter een muur. Logisch op zich, maar het verlangen naar een eigen plek nam in de loop van de jaren toe.” En daarom krijgt Almere een nieuw kerkgebouw.

Het positieve is dat we allemaal gaan verhuizen. We beginnen allemaal opnieuw

Hans van der Laan osv en Nico van der Laan, waarbij ruimtewerking en evenwichtige maatverhoudingen een belangrijke rol spelen. Koppers: "De nieuwe kerk wordt een echte kerk, met knielbanken en al. Het mooie van de Bossche School is dat het aanhaakt bij de romaanse bouwstijl uit de vroege Middeleeuwen, sober en eenvoudig. Bovendien zou een neogotische kerk nu toch écht niet meer passen, te triomfalistisch. Frater Leo Disch osv van de Abdij van Mamelis (Vaals) ontwerpt in dezelfde stijl als de kerk onder andere het tabernakel, altaar, het kruis dat op het dak komt, en de wijsteen. Verder komt er een voorhal aan de ene kant en een

Los daarvan speelt in Almere ook de ontkerkelijking. Koppers: "Net als andere regio's in ons bisdom moeten ook de drie geloofsgemeenschappen in Almere meer samenwerken. Ook wij gaan gebouwen sluiten. En dat is voor sommigen best moeilijk, want het zijn vertrouwde ruimten waar men veel

lief en leed heeft gevierd en gedeeld. Anders dan elders bouwen wij aan een geheel nieuw kerkgebouw. De een zal zich er straks vast meer thuis voelen dan de ander, maar het positieve is dat we allemaal gaan verhuizen. We beginnen allemaal opnieuw."

Het nieuwe kerkgebouw is ontworpen in de zogeheten Bossche School, een stroming in de Nederlandse architectuur, gebaseerd op het gedachtegoed van dom

Eerste paal geslagen

Medio mei hebben tientallen kinderen iets uit het scheppingsverhaal of hun ideeën van de hemel of de Kerk op de eerste paal geschilderd. Zo ging op 22 mei een kleurrijke paal de grond in.

De geloofsgemeenschap van Almere telt ruim twintigduizend parochianen (zo'n tien procent van de bevolking). Wekelijks bezoeken tussen de drie- à vierhonderd parochianen de zondagse vieringen. De verwachte oplevering van het nieuwe kerkgebouw zal in mei of juni 2020 plaatsvinden en de kerk zal in dat najaar worden geconsacreerd.

ontmoetingsruimte aan de andere kant. Er komt geen kerktoeren. Dat is, gelet op de locatie van de kerk, niet zo nodig. En dat bespaarde weer veel geld en bespaart straks onderhoud.” Het nieuwe gebouw wordt duurzaam en energiezuinig gebouwd, voorzien van de hoogste energielabels met vloerverwarming door stadswarmte.

Parochie Almere

Met het nieuwe kerkgebouw gaat de parochie van Almere een nieuwe fase in. “Het bijzondere aan deze geloofsgemeenschap is dat we parochianen hebben uit alle hoeken van de wereld. Zo is ook de bevolking van deze tweede grootste stad in ons bisdom. We kerken hier samen, want onze migrantengemeenschappen zijn te klein om zelfstandig te vieren. En het is een betrokken gemeenschap, ieder neemt iets van zijn (geloofs) cultuur mee.” Met deze kleurrijke gemeenschap en de kleurige eerste paal onder het nieuwe gebouw gaat de parochie vanaf 2020 een nieuwe toekomst tegemoet. ■

Eric van Teijlingen

Bijzonder kunstwerk

In de kerk komt over de gehele lengte een fries, een uniek kunstwerk van Theodore Strawinsky (zoon van de Russische componist Igor Strawinsky). Dit fresco – 25 scènes uit het leven van Jezus – hing sinds 1967 in een inmiddels gesloten kerk in Almelo.

Een greep uit de activiteiten en agenda van de beide bisschoppen. Meer op de website van het bisdom www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl en op www.arsacal.nl.

Met Pinksteren was Robert kardinaal Sarah, prefect van de Congregatie voor de Goddelijke eredienst en sacramenten (in Rome), hoofdcelebrant tijdens een feestelijke eucharistieviering in de kathedraal. Hij was hier te gast vanwege een symposium van Kerk in Nood. Mgr. Jos Punt concelebreerde als 'gastheer' in deze viering.

Op 15 juni wijdde mgr. Punt Maciej Gradzki en Eric Fennis priester in de kathedraal.

Foto: W. Koopman

Foto: R. Mangold

Mgr. Jan Hendriks vierde in het Pinksterweekend maar liefst vijf vormselvieringen, waaronder die in de gemeenschap van El Shaddai in Amsterdam.

Op 23 juni was mgr. Punt voor de sacramentsprocessie in Amsterdam. Mgr. Hendriks was die dag in Laren voor het patroonsfeest van de H. Johannes de Doper.

Zondag 30 juni was mgr. Punt hoofdcelebrant tijdens een feestelijke viering vanwege het 175-jarig bestaan van de parochie Schoten. De viering vond plaats in de Mariakerk. Mgr. Hendriks installeerde die ochtend in de kathedraal veertien nieuwe leden van het kathedrale koor.

Mgr. Hendriks sloot op 6 juli een voor hem zeer druk 'vormselseizoen' af in de H. Bonifatiusparochie in Almere. De afgelopen maanden heeft de bisschop-coadjutor aan tientallen kinderen het heilig Vormsel toegediend.

Mgr. Punt en mgr. Hendriks vierden op 10 juni hun robijnen priesterfeest in de kathedraal in Haarlem. Mgr. Punt was op 9 juni veertig jaar priester en mgr. Hendriks is dat op 29 september aanstaande. Enkele honderden aanwezigen feliciteerde de jubilerende bisschop. V.l.n.r. mgr. Jan de Vries, mgr. Hendriks, mgr. Punt, vicaris Alphons Woolderink (klasgenoten wijdingsjaar 1979).

Foto: Arsacal

Elke parochie draait op vrijwilligers. Deze toegewijde groep mensen zet zich vele uren in voor het reilen en zeilen van de geloofsgemeenschap. In zeer diverse taken: van koster tot lector, van communiegroep tot parochiebestuurder. **SamenKerk** reist door het bisdom en vraagt: wat is uw taak in de parochie?

Eric van Teijlingen

Wat ik DOE...

Dit is uw orgel, Heer, dit is uw kerk

Naast de vele parochiekerken zijn er nog andere geloofsgemeenschappen actief in ons bisdom, zoals de Surinaamse, Poolse of Indonesische gemeenschap, de Spaans- of Engelstaligen. Iedere zondag om twaalf uur komen tussen de veertig à vijftig gelovigen samen in de kapel van de O.L.V.-kerk aan de Keizersgracht in Amsterdam voor de viering van de *Missione Cattolica in Olanda*, de Italiaanse Mis. Opvallend veel twintigers en dertigers. En bijna ook altijd enkele toeristen uit Italië. Daniele Ruggieri is de vaste organist bij deze vieringen. "Ik ben geboren in Italië in Andora, een klein dorpje in de buurt van Genua. Mijn moeder was catechiste en daarom nam ze mij en mijn broertje en zusje altijd mee naar de kerk. Ik vond dat prachtig. Als vier-, vijfjarige ging ik daar op het orgel spelen. Ik kreeg er les van de priester van die kerk, don Andrea. Op mijn zesde speelde ik al

Sint-Jansprocessie: een getuigenis op straat

Ieder jaar op een zondag rond de feestdag van de heilige Johannes de Doper (24 juni) wordt in Laren de Sint-Jansprocessie gehouden. De band tussen deze heilige en 't Gooi is eeuwenoud. De processie in zijn huidige vorm ontstond in 1886. Dat jaar vielen het patroonsfeest en Sacramentsdag samen. In Laren wilde men er een groots feest van maken, en dat is gelukt. Dat grootste feest is het gebleven. De Sint-Jansprocessie wordt georganiseerd door de in 1806 met toestemming van paus Pius VII opgerichte Broederschap van Sint Jan. De processie vertrekt vanaf de Larense kerk langs de met vaandels, wimpels en met erebogen versierde straten naar het Sint-Janskerkhof. Daar wordt in de openlucht de eucharistie gevierd. Vervolgens keert de stoet als sacramentsprocessie terug naar de kerk in Laren, waar de processie wordt afgesloten met het Te Deum. De 24 broedermeesters (m/v) van de Broederschap hebben de algehele organisatie in houden. Ze versieren de kerk, overleggen met de parochie over het programma, en met de gemeente over de route; en ook begeleiden ze op de

Samenwerkingsverband van Laren, Blaricum en Huizen. Basiliek Sint Jan de Doper, Laren
Chris Bogaers (60)
Broedermeester Broederschap van Sint Jan

Foto: Eric van Teijlingen

dag zelf de gehele processie. Chris Bogaers is sinds 2008 broedermeester. “Sinds 2000 loop ik als pelgrim mee in de processie en kort daarna heb ik de taak van voorbidder van een groep pelgrims op mij genomen.

Vervolgens kwam ik in een zogeheten boogcomité om een van de erepoorten op te zetten. En nu ben ik tevens broedermeester. Het bijzondere van deze dag is dat velen in Laren – katholiek of niet – zich voor de processie inzetten. Iedereen helpt mee er een feestelijke dag van te maken, zodat wij als gelovigen ons getuigenis kunnen uitdragen. Het is belangrijk dat we de Sint-Jansprocessie als een pelgrimstocht beleven en niet als een stukje traditie of folkore. Dat is onze inzet, maar ook mijn persoonlijke drijfveer. Sint Jan de Doper vind ik een fascinerende figuur. Als asceet inspireert hij mij. Door zijn optreden en levenswijze liet hij zien dat het met veel dingen zoveel minder kan”, aldus Bogaers. “De processie steunt ook mijn geloof, dat voor mij een anker is in mijn leven.” Op de dag van de Sint-Jansprocessie is Bogaers al om zes uur uit de veren, want om zeven uur is hij koster bij de vroegmis op het Sint-Janskerkhof. Daarna is hij de hele dag in touw. Rond de klok van vier uur 's middags is de processie voorbij en is er voor de broedermeesters en hun gasten tijd voor een afsluitende borrel. Bogaers: “Op dat moment, als we de processie weer beleefd hebben, voel ik mij volmaakt gelukkig. Ik geniet van pelgrims die van deze dag genoten hebben, net als ik. Door je deelname aan de processie geef je jezelf wel bloot. Maar het is en blijft een mooi getuigenis van geloof op straat.” ■

bij de zondagse eucharistieviering van mijn thuisparochie en op mijn twaalfde orgelde ik iedere zondag bij drie vieringen in twee kerken. Eerst in een klein kerkje in de bergen. Dan fietste ik hard de berg af om

op tijd weer in Andora te zijn.” Na een technische opleiding aan een zeevaartschool ging Ruggieri op de grote vaart en reisde de wereld over. Op een cruiseschip ontmoette hij zijn vrouw; ze kregen drie dochters. In 2013 is Ruggieri gaan

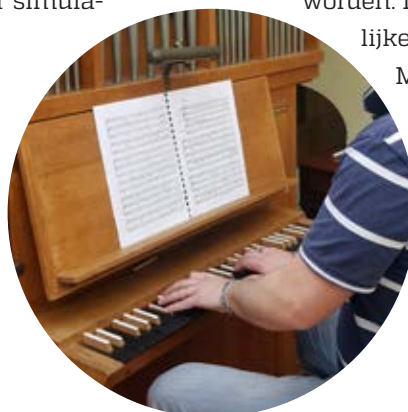
**Missione Cattolica
in Olanda
Amsterdam
Daniele Ruggieri (39)
organist**

werken in Almere bij Csmart (Centre for simulator maritime training), waar zeelui van over de hele wereld op een simulator van een scheepsbrug cursussen en trainingen volgen in het varen van grote vracht- en cruiseschepen. Om hun geloof te vieren ging de familie Ruggieri op zoek naar een passende geloofsgemeenschap en ze vond deze in de Italiaanse parochie in

Amsterdam. “Toen we daar zondags naar de kerk gingen, zag ik in de kapel het orgel staan. Het werd niet bespeeld. Ik vroeg aan padre Tomasso (de verantwoordelijke priester voor de *Missione Cattolica* – red.) of ik het mocht bespelen bij de vieringen en sindsdien ben ik de vaste organist. Samen met cantor Marcello verzorgen we de kerkzang, zoals het ‘alleluia’, het ‘santo, santo’ en het ‘Agnello di Dio’ maar ook het refrein van de psalm en het openings-, communie- en slotlied. Kerkmuziek is zeker deel van mijn DNA. Ik vind kerkliederen prachtig, vooral als ze al zingend een gebed

worden. Daarnaast hebben ze altijd heel natuurlijke melodieën die makkelijk te zingen zijn.

Muziek heeft sowieso alle vormen van emotie in zich. Het inspireert mij”, aldus Ruggieri. “De zondagochtend en de viering zijn voor mij een belangrijk moment van samenzijn, van het aanbidden van God, het vieren van het geloof en... tja, dan kan ik orgel spelen. Want daar word ik blij van.” ■

Priesters uit de Hollandse Zending

Het seminarie van het bisdom Haarlem-Amsterdam bevindt zich in Heiloo, daarvoor zat het in Vogelenzang en Warmond. Maar wist u dat onze priesters ooit uit Leuven kwamen?

N

a de Reformatie verloor de rooms-katholieke Kerk in de Noordelijke Nederlanden elke vorm van publieke manifestatie en structuur. Goeddeels verloor zij als het ware haar kerkelijk weefsel. In 1622

vertrouwde paus Gregorius XV het bestuur van de Kerk hier toe aan de *Congregatio de Propaganda Fide* (Congregatie voor de Voortplanting van het Geloof). De Republiek der Verenigde Nederlanden werd daarmee feitelijk een missiegebied. Dit zou als de Hollandse Zending bekend worden. Grootste doel was het voortzetten van de katholieke Kerk in woord, gedachte en... praktijk.

De klerikale leegte was inmiddels overweldigend. Het aartsbisdom Utrecht was afgeschaft. Priesteropleidingen waren in de Republiek niet langer toegestaan en studenten moesten uitwijken naar Keulen (kandidaten uit de bisdommen Utrecht, Deventer en Middelburg)

Hoge Heuvelcollege aan de Naamsestraat 69-71 te Leuven. Links Huis de Spiegel, rechts het poortgebouw uit 1661 en de lage vleugel (1755), geheel rechts de kapel (1685).

en iets later naar Leuven (kandidaten uit de bisdommen Haarlem, Groningen en Leeuwarden). Van daaruit ontstond dan toch weer herstel. In 1670 besloot de apostolisch vicaris voor Holland, Johannes van Neercassel, het Keulse college over te brengen naar Leuven, dat al toegevoegd was aan de Haarlemse kapittel. Leuven bloeide op.

In Keulen heette het Nederlands seminarie 'Collegium Alticollense' omdat het daar op de 'Hoher Hügel' lag. Die naam verhuisde mee naar Leuven, het werd daar het Hoge Heuvelcollege. Dat groeide vanaf 1682 uit tot een complex met verschillende vleugels rondom een vierzijdig binnenplein. Er was een kapel (1685) en ook het zogeheten Huis De Spiegel

Grootste doel was het voortzetten van de katholieke Kerk in woord, gedachte en... praktijk

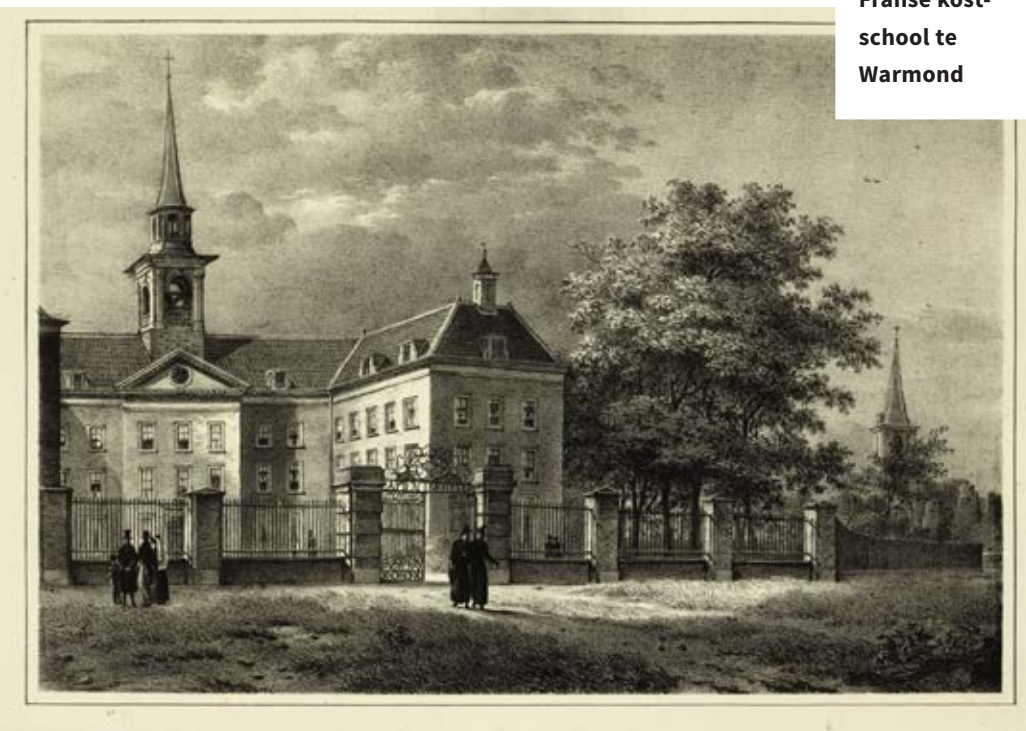
De apostolisch vicaris Van Neercassel

(circa 1400) met de zo beroemde voorgevel, maakte er deel van uit.

Het opleidingsinstituut van Franse kostschool te Warmond

Met de sluiting van dit Hoge Heuvelcollege in 1797-1798 door het Franse bestuur moest het bisdom Haarlem omzien naar een eigen opleidingsinstituut. Men koos een oude Franse kostschool te Warmond om nieuwe priesters te scholen en te vormen. In 1967 ging dat grootseminarie op in de Katholieke Theologische Hogeschool in Amsterdam. Als seminarie later weer zelfstandig te Vogelenzang en thans te Heiloo. Sinds 1994 huisvest het oude Hoge Heuvelcollege de faculteit Economische en Toegepaste Economische Wetenschappen van de Katholieke Universiteit Leuven. ■

Michel Bakker

De wortels van Spierdijk

De kerken van Spierdijk en Zuidermeer

V

oordat alles droog was, heeft de bekende Sasbout Vosmeer hier al in 1607 een parochie gesticht. Dat viel

niet mee. Door de Reformatie die vanaf 1559 in Nederland kwam opzetten, werden katholieken onderdrukt en mochten zij in het openbaar niet uitkomen voor hun manier van geloven. Er werd in het geheim samengekomen en tegen de verdrukking in bleven priesters actief. Sasbout Vosmeer die in 1607 de parochie in Spierdijk had gesticht en er zich prettig geïnstalleerd had, kreeg al spoedig een hogere functie.

→
Vorgevel
H. Georgiuskerk

↓
Het interieur
in vroeger
tijden

De oudste vermelding van de plaats Spierdijk dateert uit 1365. De naam slaat niet op de lichamelijke conditie van de bewoners maar op de taaie bovenlaag van de dijk, spier genaamd. De huidige bebouwing kwam later tot stand, na de veenontginning aan de rand van het in 1608-1611 drooggelegd Wogmeer. Katholieken waren en zijn hier nog steeds erg actief.

Hij werd apostolisch vicaris van de Hollandse Zending, dat wil zeggen bisschop van de Nederlandse katholieke Kerk in het missiegebied Holland, want sinds de Reformatie was de katholieke Kerk een missiekerk geworden. Als eerste pastoor werd toen Simon Janszoon Spanbroek benoemd.

De ene na de andere kerk

Het eerste kleine kerkgebouwtje stond aan de Noordspierdijkerweg bij de Kapelleweg. In 1674 viel tijdens een storm de toren om en daarbij stortte het kerkje in. Het werd eenvoudig hersteld. Na lang aandringen werd uiteindelijk toestemming gegeven door de Staten

van Holland om een nieuw kerkje te bouwen. In 1765 werd een houten kerkje met een rieten dak en kleine pastorie gebouwd aan de Spierdijkerweg vóór het huidige kerkhof. De gemeenschap groeide gestaag. De kerk werd te klein en verviel tot een bouwval. Koning Willem I had echter bij Koninklijk Besluit bepaald dat er geen nieuwe kerken mochten worden gebouwd. Men moest maar liefst 42 jaar wachten tot de Gedeputeerde Staten van de provincie in 1849 toestemming gaven in Spierdijk een nieuwe kerk te bouwen. Dit wordt direct opgepakt door de wakere bewoners van deze degelijke rooms-katholieke enclave.

De huidige kerk

Architect Wolterus van der Horst werd aangesteld en ontwierp een axiale hallenkerk, model standaard waterstaatskerk. In 1850 werd de kerk in gebruik genomen. Toegewijd aan de H. Georgius (beter bekend als Sint Joris). De gemeenschap groeide aardig. In 1885 telde de parochie 1.609 parochianen. Er werden dat jaar zestig kinderen gedoopt en er overleden 31 mensen. De kerk werd veel te klein. Architect A.C. Bleijs tekende voor de uitbreiding van de kerk, een architectonisch hoogstandje: een kruiskerk met verhoogd centraal middengedeelte, een longitudinale bouwwijze. Op 24 juni 1889 werd de vergrote kerk in gebruik genomen. Een majestueuze

**Achitect
A.C. Bleijs
tekende voor
de uitbreiding
van de kerk**

→
**De oude preek-
stoel (Mozes
in de voet)**

↓
**Zijkant met
ingang huidige
kerk**

ruimte was ontstaan. Het orgel bleef in het oude gedeelte. Het dateert nog uit 1875 en is door L. Ypma uit Alkmaar gebouwd. Het heeft twintig registers verdeeld over twee klavieren en een hangend voetpedaal (in 2010 gerestaureerd).

De nieuwere tijd

De parochie was altijd erg actief. Ook naar anderen toe. In de Tweede Wereldoorlog waren hier heel wat onderduikers uit de Hollandse steden die als boerenknechten verkleed hun werk deden en zo hun leven redden. Hoewel het geloof een belangrijke plaats inneemt in de harten van de Spierdijkers bleek de kerk, vooral na de uitbreiding, in de eenentwintigste eeuw toch wat groot. Het orgel is verplaatst en tegen de scheidingswand tussen schip en transept aangebracht. In transept en hoogkoor huist nu de parochie. De oude preekstoel, volgens mij nog uit een vorige kerk, prijkt daar tegen een pijler. Mozes ondersteunt de verkondiging duidelijk! Het oude altaar komt prachtig uit. Men is nog aan het nadenken over de definitieve opstelling van de banken.

De kerk die er nu staat is een traditionalistisch bouwwerk, zoals dat zo mooi heet

was 'Pastoor Merius'; hij resideerde in Spanbroek en reed te paard de hele regio af. De kerk die er nu staat, werd gebouwd in 1933-1934 naar een ontwerp van N. Molenaar. Het is een traditionalistisch bouwwerk, zoals dat zo mooi heet, toegewijd aan O.L.V. van Lourdes. Het is een karakteristiek geheel, een zaalkerk met een torentje in de voorgevel en een uitbouw met beelden van H. Maria en H. Bernadette die eerbiedig op de grond knielt. De hele kerk is niet meer als kerk in gebruik, maar omdat de Zuidermeer in de Reformatie zo'n belangrijke rol speelde, is er nog wel ruimte vrijgehouden voor een intieme devotieruimte. ■

Hein Jan van Ogtrop

Zuidermeer

Ten noordoosten van Spierdijk ligt het dorpje Zuidermeer. In de boerderij van de familie Van der Meer (die er nog steeds staat) was een noodkerk, spottend 'papennest' genaamd. Die deed ook dienst als Latijnse School. Een aantal jongens van de familie Van der Meer is ook priester geworden. De bekendste

De kruising met het oude orgel tegen de wand

O.L.V. van Lourdeskerk in Zuidermeer

Sint Joris in de voorgevel

Zr. Hermenegild Odijk heeft ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de kerk van Spierdijk in 2000 een boekwerkje geschreven. Voor meer foto's zie: www.kerkengek.nl en www.kerkspierdijk.nl/index.html

Marcel Poorthuis is hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University

D

e filosoof Kierkegaard was altijd op zoek naar het wezenlijke, het radicale. Zo beschrijft hij hoe een bisschoppelijke brief waarin wordt aangespoord om meer te bidden, alleen maar slaapverwekkend

kan zijn. Maar als je vriend midden in de nacht voor de deur staat, lijkkleek en uitroept: bid voor mij!, wat doe je dan?

Daar moest ik aan denken toen ik moest reageren op de hartenkreet van Arjan Plaisier, voormalig scriba van de Protestantse Kerk in Nederland. Hij roept op tot eenwording tussen de protestantse en de katholieke Kerk. Ik denk dat veel mensen hebben gedacht: okay, maar dat bedoelt hij natuurlijk niet echt, dat protestanten en katholieken weer één Kerk gaan vormen. We geeuwen wat want oecumene is natuurlijk slaapverwekkend. Maar stel nu eens dat hij die vriend is die midden in de nacht aanbelt, lijkkleek, wat denkt u dan?

Er zijn aspecten in de protestantse theologie, die ik als katholiek nog steeds onmisbaar vindt. De notie van het tegoed van het Oude Testament, door Miskotte en Van Ruler gelijktijdig ontwikkeld, is een uiterst belangrijke notie die veel katholieke theologie kan behoeden voor te snelle spiritualisering. We moeten het Oude Testament niet spiritualiseren maar het Nieuwe Testament aarden. Dat is het tegoed dat we nog steeds nodig hebben. Ik denk bovendien dat de leertraditie van het protestantisme de katholiek veel te bieden heeft. Veel katholieken hebben wel van jongs af aan een diep gevoel voor sacramenten en ritueel, maar hun theologisch besef groeit niet mee met hen. Dan staan ze in de puberteit machteloos tegenover de grote vragen van het leven. Wie niet een visie heeft over hoe natuurwetenschappen en geloof kunnen samengaan, staat snel met lege handen in onze moderne samenleving. Dat geldt voor veel katholieken vandaag de dag, omdat het leerproces en het geloof gescheiden zaken zijn gebleven. Als ik het goed zie, kent het protestantisme een sterkere leertraditie met name voor leken.

Nu brengt Plaisier een notie naar voren die me onontkoombaar lijkt, maar waar ik toch vragen bij heb. Hij zegt dat zowel de protestantse als de katholieke Kerk in crisis is. Dat is zonder meer waar. De kloof tussen de generaties is ongekend en wordt nog steeds door allerlei vage beschouwingen en spirituele rookwolken toegedekt. Maar mensen vertellen hoeveel pijn het

hun doet als de kerk die hun opa nog heeft gebouwd en waar de familie vanuit is begraven, moet worden gesloten. Vertel die pijn aan je kinderen en kleinkinderen, zeg ik dan.

Ik vraag me echter af of je elkaar moet opzoeken in je zwakte. Ik ontmoet het protestantisme liever in kracht, in liefde voor de Schrift, in vertrouwen dat het leven een geschenk is en daarom om onze inzet vraagt. Maar ik zou meer van het protestantse besef willen zien dat wijzelf het geloof vormgeven. De Bijbel is een draagbaar vaderland, je slaat hem open, gaat er omheen zitten en het wonder voltrekt zich.

Tenslotte legde ik de kwestie van eenwording voor aan mijn goede schoonvader, hoogbejaard en goed gereformeerd. Die vertelde het volgende over het jappenkamp waar hij in gezeten heeft. In het kamp wilden mensen graag een shagje roken, maar ze hadden geen vloeit. Dundrukpapier uit een hand-Bijbel bood uitkomst, maar dan met name de laatste bladzijden. In de Drie Formulieren van Enigheid (Heidelberg, Dordtse leerregels, enzovoort) worden de roomsen verketterd, alsook de Arminianen. Dat alles ging in rook op. De mensen lieten de Bijbel zelf intact! Een treffend beeld van wat er in nood overblijft! ■

Titus Brandsma-special

An de vooravond van 75 jaar herdenking Nederlandse bevrijding presenteert het bisdom Groningen-Leeuwarden een Titus Brandsma-special van hun bisdomblad *Spreek!*. Daarin aandacht voor de actuele betekenis van de zalige pater karmeliet Titus Brandsma, die tijdens de Tweede Wereldoorlog omkwam in concentratiekamp Dachau omdat hij zich verzette tegen het naziregime. Het magazine bevat veel historische foto's en schetst een uitgebreid beeld van Titus Brandsma's leven en actuele betekenis in deze tijd. De bisschop van dit bisdom, mgr. Ron van den Hout, tv-presentator Leo Fijen en oud-minister van Justitie Ernst Hirsch Ballin spreken zich uit. De Titus Brandsma-special is verkrijgbaar bij het bisdom Groningen-Leeuwarden (Lammert de Hoop: 050-4065888 l.dehoop@bisdomgl.nl). ■

Indrukwekkende gebedsdag in Amsterdam

Op zaterdag 1 juni vond in de RAI te Amsterdam de Gebedsdag plaats ter ere van de Vrouwe van alle Volkeren. Dit staat stond de dag in het teken van de wereldvrede. De volle zaal deelde in gebed en zang, in aanwezigheid van de Schotse bisschop mgr. John Keenan en onze eigen bisschop-coadjutor mgr. Jan Hendriks.

Een van de hoogtepunten van de dag was het indrukwekkende getuigenis dat Jim Caviezel aflegde over hoe hij op diverse momenten in zijn leven de invloed van Maria heeft ervaren. De acteur die wellicht het meest bekend is van zijn rol als Jezus Christus in de legendarische film van regisseur Mel Gibson 'The Passion of the Christ' sprak onder andere over hoe deze rol hem nog meer heeft laten groeien in het geloof. Het koor van de Familie van Maria verzorgde de zang, alsmede de jonge Alkmaarse soliste Sterre van Bortel (14). ■

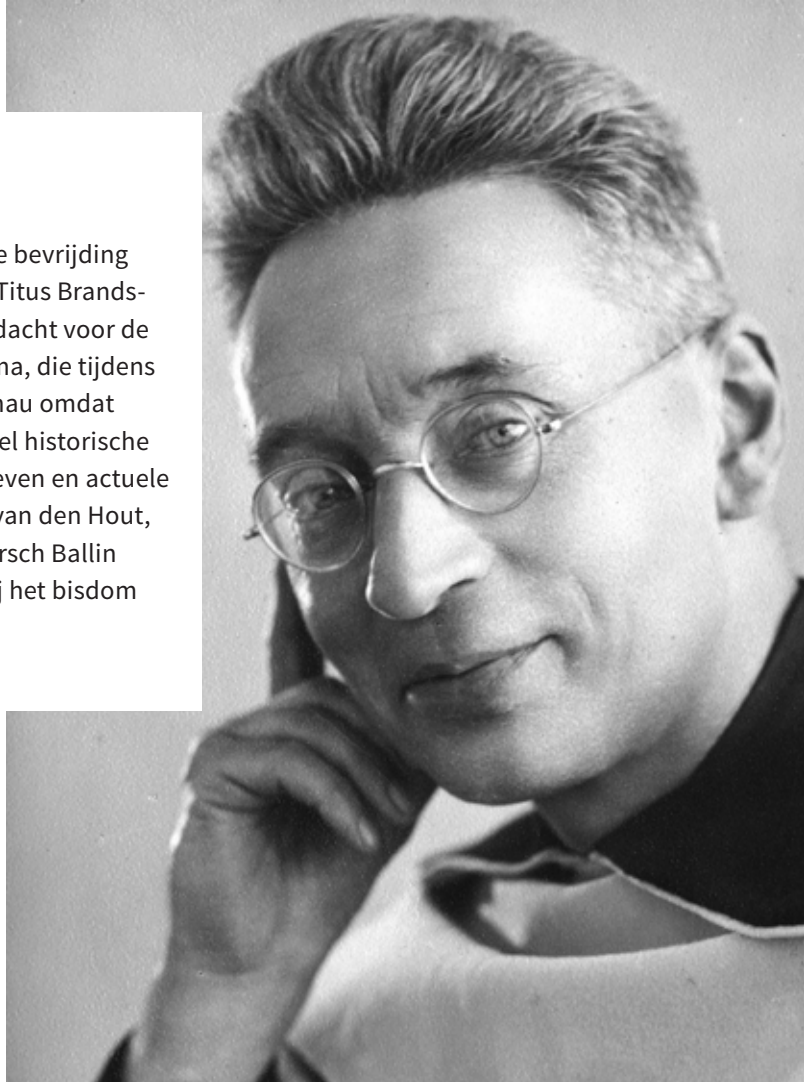

Foto: Wim Koopman

Geboorte, rouw en trouw in Volendam

Volendam heeft vele priesters (vooral missionarissen) voortgebracht. Naast paling en muziek is het katholieke geloof kenmerkend voor dit vissersdorp. En nog steeds is de kerk rond geboorte, rouw en trouw belangrijk. In het museum aandacht voor dit katholieke leven met een sacramentsprocessie en een neomistenmis. Ook aandacht voor het honderdjarig fanfarekorps Wilhelmina, dat jaarlijks de sacramentsprocessie in Amsterdam muzikaal opluistert. ■

Volendams Museum
Zeestraat 41, Volendam | dagelijks
van 10.00-17.00 uur | 0299-369258
www.volendamsmuseum.nl

Dragers van het licht...

Sint Nicolaas
padre Pio
apostelen Petrus
en Paulus
27 september -
4 oktober

Bedevaartprogramma

- Vrijdag 27 september** vlucht naar Bari, 's middags bezoek aan het 'hakje' van Italië.
- Zaterdag 28 september** bedevaart naar Bari waar Sint Nicolaas begraven ligt.
- Zondag 29 / maandag 30 september** in het heiligdom van padre Pio.
- Dinsdag 1 oktober** busrit naar Rome.
- Woensdag 2 / donderdag 3 oktober** in Rome: algemene audiëntie met paus Franciscus, de Scavi (bijzondere opgravingen met het graf van Petrus), het Vaticaanse Museum en de Friezenkerk.
- Vrijdag 4 oktober** vlucht Rotterdam en touringcar naar Noord-Holland.

Reisorganisatie VNB (www.vnb.nl) onder nummer IT1902.
Dea Broersen (06-25021417 | dea.broersen@gmail.com)

Hij kent je

Omdat de Heer jou heeft gewild
ben je door Hem geschapen.
Hij had zijn plan al voor je klaar,
zag in de moederschoot jou slapen
opende stil je levensadem daar.

Wanneer het donker in je leven komt
weet je dan in zijn schoot gedragen
Hij kent je en herkent het kruis,
weet ook je levensvragen
waar jij het niet alleen meer kunt
draagt Hij het met je verder.

Geef je maar over
aan het ritme van zijn tred.

Coby Poelman-Duisterwinkel

Herder in beeld

Een kijkje achter
de schermen van
oud-proost en
'televisiepriester'
Joop Stam

Foto: Edith van Kuijk

Een jaar geleden legde mgr. Joop Stam (84) zijn functie als proost (voorzitter) van het kathedraal kapittel Sint Bavo neer. Momenteel is hij nog pastoraal en liturgisch betrokken en actief in acht verschillende kerken. Onder meer in de Sint Nicolaasbasiliek en bij Sant'Egidio in de Mozes en Aäronkerk in Amsterdam. Daarnaast was hij ook regelmatig de voorganger in de heilige Mis die door de KRO-NCRV op de zondagmorgen wordt uitgezonden op de televisie.

Stam: "Weliswaar heb ik na 26 jaar afscheid genomen als proost, maar nu ben ik als erekanunnik verbonden met het Kathedraal Kapittel, het hoogste adviescollege van de bisschop. De leden (kanunniken) zijn personen die uit onder andere de priesterraad komen, gekozen door de bisschop, die zelf lid is. Andere leden zijn de vicaris-generaal, de dekens, een afgevaardigde van de staf van het bisdom en enkele andere priesters. Het kapittel kent een proost, een secretaris, een thesaurier (penningmeester) en een penitentier; ook de rector van het seminarie en het hoofd van de kerkelijke rechtbank (de officiaal) maken er deel van uit. Het kapittel komt bijeen allereerst om ingrijpende pastorale kwesties met de bisschoppen te bespreken. Een andere belangrijke taak is de bespreking van de jaarstukken zoals het financieel jaarverslag en de begroting. Bij die vergaderingen is ook altijd de bisdomeconoom aanwezig."

Een kathedraal kapittel heeft het recht van voordracht als er sprake is van een 'sede vacante' (letterlijk: 'een lege stoel') en een nieuwe bisschop benoemd moet worden. In dat geval speelt het kapittel een rol bij de advisering aan de nuntius (de pauselijk vertegenwoordiger in ons land - red.) over drie mogelijke kandidaten. De proost heeft ook een bemiddelende functie, als 'een in pastorale situaties ervaren wijze met gezag'. Joop Stam geniet een hoge mate van gezag en is zeer geliefd bij collega's en gelovigen. Hij heeft het vertrouwen van de bisschop.

TV-vieringen

Velen in ons bisdom kennen Joop Stam persoonlijk, maar bij een nog groter aantal is hij een bekend gezicht

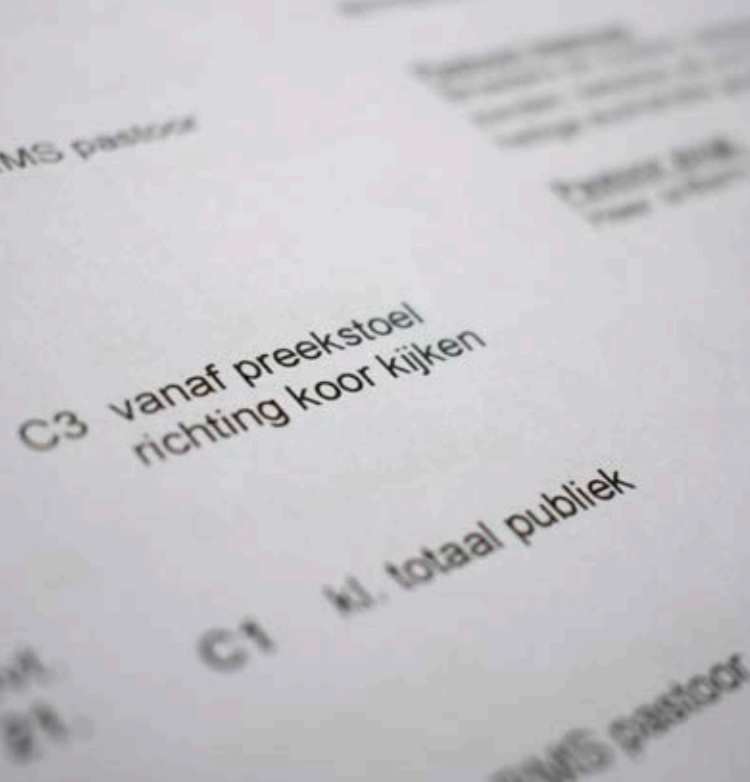
van de televisievieringen vanuit de Nicolaasbasiliek in Amsterdam. Toen destijds besloten was om televisievieringen vanuit elk bisdom uit te zenden, wees bisschop Jos Punt deze kerk aan. De verantwoordelijke priester van die kerk is tevens de voorganger op de televisie, zoals mgr. Stam, later kapelaan Jim Schilder en straks Eric Fennis. Deze tv-vieringen zijn altijd live. Bij de voorbereiding komt heel wat kijken. Al een week vóór de viering levert de voorganger bij de KRO-NCRV zijn preek in, zo'n 650 woorden, zodat alvast de ondertiteling voor de uitzending kan worden gemaakt. Een paar dagen voor de viering ontvangt hij het draaiboek van zo'n veertig kantjes. Daarin staat van minuut tot minuut beschreven onder meer wie wat doet, met welke camera dit wordt geregistreerd en wiens microfoon open moet staan.

Er zijn mensen die tijdens de televisieviering met een opvallend hoedje in beeld hopen te komen

pen al opgehangen en overal liggen natuurlijk kabels en staan er stellages voor de camera's. Buiten voor de kerk zitten in een busje de technici en de regisseur, die er voor zorgen dat alles mooi in beeld komt en goed verstaanbaar is. Er werken ongelofelijk veel mensen aan zo'n uitzending mee en die buiten beeld blijven; daar hebben weinigen een idee van. Ik heb daar veel respect voor. Voor de parochie zelf is het ook een hele opdracht om hier aan mee te werken. Niet alle parochianen zijn trouwens aanwezig tijdens de tv-viering, voor menigeen is dat te druk. Zij missen met name de extra momenten van rust en stilte die aanwezig zijn in de zondagse viering zonder televisie. Zij vieren de heilige Mis dan liever in alle rust in een andere kerk. Daarnaast zijn er mensen die zo'n gebeurtenis juist graag willen meemaken en met een opvallend hoedje op in beeld hopen te komen", schertst Stam.

"Op de zondag zelf sta ik om zes uur op om nog vóór acht uur te ontbijten met alle medewerkers van de parochie en de opnameploeg. Dan bespreken we het draaiboek. Om kwart over acht houden we in de kerk een generale repetitie. De hele mis wordt geoefend en doorgenomen, samen met de lectoren, priester en diaken, misdienaars en het koor. Zo weinig mogelijk wordt aan het toeval overgelaten. Voor de belichting zijn op zaterdag de lampen al opgehangen en overal liggen natuurlijk kabels en staan er stellages voor de camera's. Buiten voor de kerk zitten in een busje de technici en de regisseur, die er voor zorgen dat alles mooi in beeld komt en goed verstaanbaar is. Er werken ongelofelijk veel mensen aan zo'n uitzending mee en die buiten beeld blijven; daar hebben weinigen een idee van. Ik heb daar veel respect voor. Voor de parochie zelf is het ook een hele opdracht om hier aan mee te werken. Niet alle parochianen zijn trouwens aanwezig tijdens de tv-viering, voor menigeen is dat te druk. Zij missen met name de extra momenten van rust en stilte die aanwezig zijn in de zondagse viering zonder televisie. Zij vieren de heilige Mis dan liever in alle rust in een andere kerk. Daarnaast zijn er mensen die zo'n gebeurtenis juist graag willen meemaken en met een opvallend hoedje op in beeld hopen te komen", schertst Stam.

KRO-NCRV. Een pastoraal werkster en een diaken, beiden uit ons bisdom, voeren dan twee dagen later ook nog eens rond de veertig gesprekken. Het luisteren gaat er aan vooraf. Dat is van zeer groot belang.”

Dankbaarheid

Het mag duidelijk zijn dat menselijke betrokkenheid een van de kenmerkende krachten van Joop Stam is: steeds bemoedigend en altijd interesse in een ander. De waardigheid van ieder individu vindt hij heel belangrijk. Rode draad in zijn leven is het herderschap van Jezus. “Wat mij als mens en herder raakt, is wat er in onze medemensen omgaat aan zorg, vreugde, innerlijke vrede en verdriet, maar ook wat er leeft in

Foto: Wim Koopman

De viering duurt exact 58 minuten en mag dus absoluut niet uitlopen. Het is een keer voorgekomen dat mgr. Stam werd teruggeroepen van het uitreiken van de communie omdat de zegen ‘er nog op moest’. Aan de andere kant neemt hij een enkele keer wat extra ruimte, bijvoorbeeld in zijn preektekst. “Afgelopen 5 mei bijvoorbeeld was dat het geval. Er was aandacht nodig voor het feit dat het Bevrijdingsdag was. Zoiets is zo actueel, het zou raar zijn voor de kijkers om daar niet bij stil te staan. Sowie-so preek ik het liefst goed voorbereid vanuit het hart. Ik wil de regie niet in verlegenheid brengen, dus houd ik me wel aan de geschreven tekst in het draaiboek. Over dit ‘harnas’ voel ik dan wel soms spanning. Voor het Geloofsgesprek met Leo Fijen voorafgaand aan de viering bereid ik me daarentegen praktisch niet voor, ik weet nooit welke concrete vragen hij gaat voorleggen maar het gesprek verloopt toch heel ontspannen.”

”
Ik preek het liefst goed voorbereid vanuit het hart

de mensen aan verlangens naar rust, inspiratie, diepgang en evenwicht in het zoeken naar het mysterie van God. En onderweg als herder heb ik veel van mensen geleerd en gelukkig ook dingen afgeleerd!

Dan komt er ruimte voor dankbaarheid voor de Blijde Boodschap en groeit de toewijding met hart en ziel er te mogen zijn voor de gemeenschap van de Kerk, wat er ook gebeurt.” ■

Edith van Kuijk

Nazorg

De ‘tv-mis’ is voor Nederland een heel belangrijke vorm van gemeenschap, van vieren en aanwezigheid. Stam: “Na afloop is er van 12.00 tot 13.00 uur gelegenheid om te bellen met de voorganger. Dat betekent dat ik rond de vijftien gesprekken voer, die bijna allemaal over menselijk leed gaan. Soms komt hier nog een persoonlijke ontmoeting uit voort. Wie na 13.00 uur belt krijgt via een bandje te horen dat hij of zij op dinsdag wordt teruggebeld. Dat vind ik een mooie service van de

Mgr. Joop Stam (84) is op 27 mei 1961 priester gewijd. Van 1997-2005 was hij deken van Amsterdam en van 2003-2011 werkzaam in de basiliek van de H. Nicolaas in Amsterdam. Mgr. Stam was van 1978-1987 lid en van 1992-2018 proost van het kathedraal kapittel Sint Bavo.

Leo Fijen is hoofd levensbeschouwing KRO-NCRV en directeur van uitgeverij Adveniat

Mijn zoon heeft zijn eigen weg gekozen in het leven. Met omzwervingen door studies en in alle continenten koos hij er uiteindelijk voor om bij Defensie te gaan werken. Hij heeft me daarmee verrast. Journalist, leraar of verzorgende: dat past allemaal bij hem. Maar een baan bij Defensie zag ik niet aankomen, ook al lees ik deze zomerperiode in oude krabbels van mijn kinderen en kom dan ook zijn opstellen op school tegen. Ik lees dan hoe hij bij de oorlog op de Balkan als leerling op een middelbare school in Hilversum in de jaren negentig van de vorige eeuw heel gevoelig schrijft over vrijheid en vrede. Als tiener maakte hij zich al druk over de gruwelen van oorlog voor gewone mensen. In die zin is hij dus niet veranderd en moet je als vader blijkbaar beter kijken om goed te kunnen zien wie je zoon ten diepste is.

Hem heb ik pas echt leren kennen toen hij inderdaad voor een baan bij Defensie koos en als geestelijk verzorger bijna vijf maanden in Mali vertoefde. Nog maar net dertig jaar verbleef hij met honderden Nederlandse militairen weken achtereen op een beperkt oppervlak, in een land waar vrede niet vanzelfsprekend is en waar terreur aan de orde van de dag kan zijn. Nooit zal ik vergeten hoe wij als vader en moeder door bemiddeling van Defensie een paar keer live met hem konden spreken. En tot mijn dood zal ik mij die dag in december herinneren dat hij op vliegbasis Eindhoven terugkeerde, samen met tientallen andere militairen die herenigd werden met hun familie. Het weerzien met mijn zoon die veilig terugkeerde, behoort tot de meest emotionele momenten van mijn leven, helemaal toen ik hoorde wat hij daar in het verre Mali had ervaren. Het meeste indruk op mij maakten zijn verhalen over de impact van zo'n missie van de Verenigde Naties op honderden Nederlandse mannen en vrouwen.

Dat heeft met zingeving te maken. Iedereen die een paar maanden op een vierkante kilometer met tientallen anderen moet leven om voor een hele bevolking de vrede te bewaren, brengt een offer. Er is geen privacy, er is voortdurend gevaar voor terreur, er is de afstand

tot de familie thuis, er is de existentiële eenzaamheid. Hoe sluit je vrede met jezelf als je de vrede bewaakt voor anderen? Waar is je eigen innerlijke vrijheid als je maanden van huis bent voor de vrijheid van een heel volk? En wanneer durf je je eigen kwetsbaarheid te laten zien als je de kwetsbaarheid van een continent wilt beschermen? Wat gebeurt er met je wanneer je ontdekt dat je een gebroken mens bent terwijl je op pad bent om de gebrokenheid van een land te helen? Het zijn de existentiële vragen van iedereen, maar ze komen naar boven als je geestelijk verzorger in Mali bent.

**Vrede in de wereld
begint bij vrede
in je hart**

Deze vragen komen naar boven nu we herdenken dat Nederland 75 jaar geleden bevrijd werd, eerst in Limburg en Zeeland, later op andere plekken. Vrijheid is nooit vanzelfsprekend en kost veel. Ook van je ziel. Dat heeft mijn zoon me geleerd. Dat hoor ik deze zomer ook in geloofsgesprekken met Hoofd krijgsmachtalmoezenier diaken Tom van Vilsteren en minister van Defensie Ank Bijleveld. Kijk die gesprekken eens terug. En leer daarvan dat je de vrede in de wereld pas kunt bewaren als er vrede is in je eigen ziel en als je ontdekt dat je de ander en de Ander nodig hebt om in al je gebrokenheid een heel mens te worden. ■

Het Geloofsgesprek wordt iedere zondag uitgezonden op NPO2 om 10.15 uur. Het is een spiritueel gesprek dat als context dient voor de aansluitende eu-charistieviering. U kunt het Geloofsgesprek terugkijken op www.kro-ncrv.nl, doorklikken naar levensbeschouwing.

The Missionary School

“Z

ij die zo gek zijn dat ze denken de wereld te kunnen veranderen, gaan het doen” (Steve Jobs). De Missionary School is een aanbod voor jongeren die

toe zijn aan een stevige verdiepingsslag in hun geloof en concreet aan de slag willen met hun dromen en ideeën voor de Kerk. Zij zijn degenen die geloven dat ze de wereld kunnen veranderen en willen daadwerkelijk iets betekenen voor de mensen. Tijdens dit traject beginnen jongeren hun eigen start-up, die voortkomt uit hun eigen dromen

voor de Kerk. Voor het Bisdom Haarlem-Amsterdam is de Missionary School een pilot voor jongeren om te bouwen aan de toekomst van de Kerk met als vertrekpunt de jongeren zelf. Op 30 augustus start een enthousiaste groep met het eerste weekend van de Missionary School. We delen graag hun motivaties, redenen en dromen voor deelname aan dit nieuwe initiatief. ■

Dominique Sturru

“Met de Missionary School kan ik twee grote liefdes combineren: Jezus en jongeren. Ik kan door verdieping, praktijk en ondersteuning deze liefdes combineren om iets moois neer te zetten en mensen te helpen. Het sluit fantastisch aan bij mijn studie Social Work – Jeugd en door de Missionary School kan ik hier nog een mooie christelijke draai aan geven.” - Dominique

Mario Matic

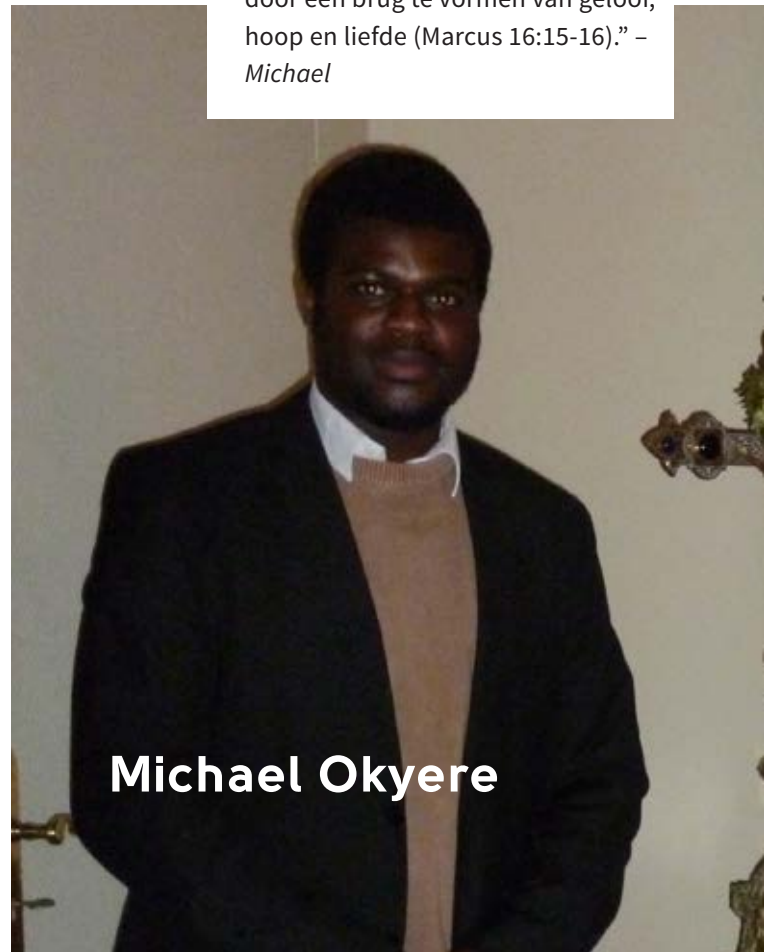
“Verschillende redenen hebben mij doen overtuigd om mee te doen aan Missionary School. Enerzijds om meer van het katholieke geloof te weten te komen en mij daarin te vormen, anderzijds om te leren hoe je vanuit het geloof op een concrete manier iets kunt betekenen binnen de Kerk. De Missionary School is daarmee een uitgelezen kans om de geloofsvorming en vaardigheden als persoonlijk leiderschap en projectmatig werken te kunnen combineren en direct in de praktijk om te zetten.” – *Mario*

“De Missionary School biedt katholieke jongeren (en daarmee ook de katholieke Kerk) een grote kans om een verbindend onderdeel te worden van het mystieke Lichaam Christus. Voor mij persoonlijk vertaalt dit zich in een reis die ons dichterbij God brengt via vorming, verdieping en persoonlijke ontwikkeling (Spreuken 3:5-6, 2 Petrus 3:18). En via vriend en gemeenschap geeft de start-up onze missionaire taak handen en voeten door een brug te vormen van geloof, hoop en liefde (Marcus 16:15-16).” – *Michael*

Doe ook mee!

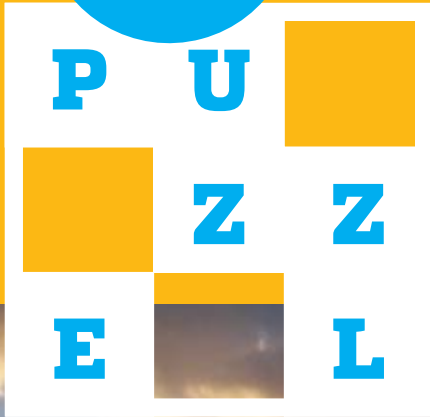
Heb jij net als Dominique, Michael en Mario een droom/idee waarmee jij jongeren en de Kerk een stap verder brengt? Ben jij toe aan een dieper inzicht in jouw geloof, of ken jij iemand die hier aan toe is? Meld je aan voor de laatste plekken van de Missionary School.

Info: info@themissionaryschool.nl
023-5112635 | info@jongbisdomhaarlem.nl

Michael Okyere

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingsbalk.

1	2	3		4		5	6	7		8	9	10	11	12	13	
14				15		16				17						
	18		19		20		21			22		23				24
25		26			27		28			29		30			31	
32	33				34		35			36				37		
	38					39		40					41		42	
43					44							45				46
47	48		49		50				51			52				
53			54				55			56					57	
58			59				60							61		
	62	63			64	65			66				67			
68			69		70				71		72		73			
74							75		76		77	78				79
80					81		82			83					84	
			85			86		87						88		
	89				90	91		92				93				94
95			96							97			98			99
100			101		102		103			104						
105		106			107	108		109		110					111	
112					113			114		115				116		117
118						119				120				121	122	123
126			127							128						129
130		131					132			133					134	
135								136		137					138	
	139											141		142		143
144		145		146						147		148				149
150			151				152			153		154				
		155				156		157		158		159				160
	161							162				163			164	165
166								167				168			169	

Onder de juiste inzendingen worden tien exemplaren van het boek **Het putje van Heiloo** verloot.

Stuur uw oplossing o.v.v. naam en adres vóór 10 augustus 2019 naar **SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem**. Of naar: samenkerk@bisdomhaarlemamsterdam.nl

Uit de vele goede inzendingen hebben wij de volgende winnaars geloot. Van harte gefeliciteerd!

- Mevr. J. Hagen
- Dhr. A. Hermans (Bennebroek)
- Dhr. F. Smeltink (Amsterdam)

1	B	A	A	N	R	A	C	E								
	A			Z	A	A	D									Z
8	D	J				A	U								D	E
12	W	O	R	M	W	I	E	L								
15	A	T	O	L						B	E	S				
17	T	A				O	S								L	O
	E					F	O	O								O
23	R	E	M	S	P	O	O	R								

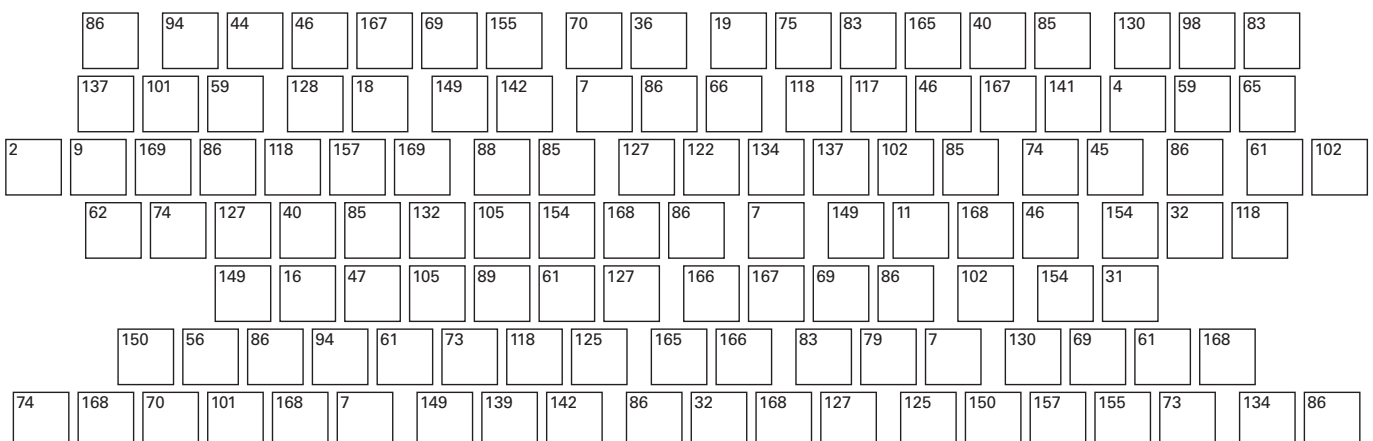

Horizontaal

1 wild zwijn 4 senior 5 bustehouder 8 lichaamsdeel
 14 aarden vaas 15 karaat 16 damesmode 17 argilliet
 18 teken op maten en gewichten 21 nauwe opening
 23 deel van een fietswiel 26 edelgas 28 beschadiging aan
 een auto 30 grootmoeder 31 onder andere 32 afdichtclip
 35 verwijzingssteken 38 zitbad 39 moment van wending
 41 balpen 44 deel van het adres 45 overdreven stoer
 47 oorlogsgod 50 belasting (geschiedenis) 51 gewas
 52 uitbouw aan een huis 53 tafeltennis 55 aanhaling
 57 corps diplomatique 58 oude lengtemaat 59 vervoer-
 middel 60 boek met breipatronen 61 dicht 62 lage
 rivierstand 64 verlegenheid 66 Europeaan 67 vraagprij
 (afk.) 68 zeer kleine hoeveelheid 70 plaats in Frankrijk
 72 maanstand (afk.) 73 heldendicht van Homerus
 74 uniek 75 boom 77 gij 79 sint 80 zo goed als nieuw
 (afk.) 81 Bulgarije (op auto's) 82 bespieding 84 fulltime-
 equivalent (afk.) 85 niet vóór 87 sportvrouw 88 verzets-
 beweging 89 kleurentelevisie 90 rustbank 93 luitenant
 95 spoedig 96 bergbeklimmer 97 besloten vennootschap
 98 levenslucht 100 rijksuniversiteit 102 water in Friesland
 103 seconde 104 haardracht 105 klimaatregelaar
 107 Koninklijke Hoogheid (afk.) 109 Grieks eiland
 111 gepekeld spijs (gewestelijk) 112 werelddeel
 113 gezelligheidsclub 115 eens 117 rondhout 118 geboren
 119 gestel aan het eind van een spoorbaan 121 landbouw-
 werktuig 124 nikkel 126 Turkmenistan (in internetadres-
 sen) 127 kleur 128 een bepaald aantal dagen durende
 130 letterkundige 132 niet meer aanwezig 133 zilver-
 kleurig metaal 134 Aziatisch rijstgerecht 135 zier
 136 Noord-Amerikaan 139 ter attentie van (afk.)
 140 geoefend 141 interval 145 hagedisachtig dier
 147 massamedium 150 Noord-Holland 151 Europeaan
 152 lang vrouwenkleed 154 bloot 155 voormalige
 Russische heerser 157 ritmische beweging 159 vuil
 161 gegoten voorwerp 162 vloeibare mest 163 reeks
 164 vordering 166 hoofd van een klooster 167 zwaard-
 walvis 168 motorraces in Assen 169 even

Verticaal

1 Europese Unie 2 onbezet 3 plaats in Noord-Holland
 4 nauwkeurig 5 eten (gewestelijk) 6 azijn 7 rangorde
 8 indien 9 prolongatie 10 stad in de Verenigde Staten
 11 deel van een orgel 12 eikenschors 13 kippenproduct
 15 Indo-Europese volksstam 19 jonge vrouw 20 nonsens
 22 intrigant 24 soort verf 25 Nederlandse Spoorwegen
 (afk.) 27 rivier in Cambodja 29 knappe kop 33 locoburge-
 meester (afk.) 34 eetzaal voor officieren 36 een zekere
 37 opmontering 40 etage (afk.) 42 zoet broodbeleg
 43 schoudermantel 44 kwelling 45 kreupel 46 benedenste
 gedeelte 48 huivering 49 sergeant (afk.) 50 appelsoort
 52 alcoholhoudende drank 54 verbijsterd 55 papiersoort
 56 schoorsteen 60 bruto nationaal product 61 vlekken-
 water 63 zeilwedstrijd 65 nadrukkelijke belofte 67 toetje
 68 matig 69 hok met gaas 70 volslagen mislukking
 71 onderwijsinstelling 76 muzieknoot 78 tropische vis
 83 namaak 84 kapsel 86 eenkleurig 89 welriekende plant
 91 onzin 92 plaats in de provincie Luik 94 vlek op
 iemands eer 95 bergplaats 97 cruise 98 afzender (afk.)
 99 bijwoord 101 onhoudbare service bij tennis
 104 informatiedrager 106 gebogen been 108 ogenblik
 dat de vloed op zijn hoogst is 110 bovendien 113 stijf
 114 rode kleur 116 drenkplaats voor paarden 119 vloeib-
 are spijs 120 te betreden 122 IJslandse kroon 123 kruik
 125 Egyptische godin 127 bedrieger 128 Scandinavisch
 land 129 crimineel 131 opgelegd werk 133 Engels
 graafschap 136 gevangenisvertrek 137 dit is (afk.)
 138 textielfabriek 140 niet overdreven 141 gebrek
 142 friszuur 143 silicium 144 ten name van (afk.)
 146 het gangbare formaat hebbend 148 jong schaap
 149 laagtij 153 Bijbelse reus 155 gelijke stand 156 klein
 hert 158 groente 160 stof met een schadelijke werking
 161 goed voor (afk.) 165 selenium

Een trap naar de hemel

We gebruiken een trap om bij iets hogers te kunnen komen. Dit boek helpt bij een gesprek met ouderen, speciaal ouderen met dementie, om door de christelijke feestdagen en Bijbelverhalen bij herinneringen en levenservaringen te komen. De teksten (met katholieke en protestantse invalshoeken), de mooie tekeningen en de gestelde vragen bieden deze trap voor een gesprek dat even de hemel op aarde mag brengen, wat momenten van vreugde, troost en hoop. ■

Een trap naar de hemel. Met ouderen in gesprek gaan, een handleiding
Anja Bruijkers-Koel | www.adveniat.nl
ISBN 9789492093943 | € 19,95

Ik zal er zijn

Ik zal er zijn is de betekenis van Gods Naam, de vier Hebreeuwse letters die nooit uitgesproken worden. Ik zal er zijn is wie God ten diepste is, bij alle levensmomenten. Voor feestelijke als geboorte of huwelijk, maar ook bij verdrietige zal Hij er voor je zijn. Deze boekjes bevatten Bijbelteksten om dan te gebruiken of te overwegen. Ideale boekjes voor een pastor of jonge ouders of een bruidspaar of iemand die ziek is (en zijn/haar omgeving). Ook ideaal om (ook als parochie) cadeau te doen.

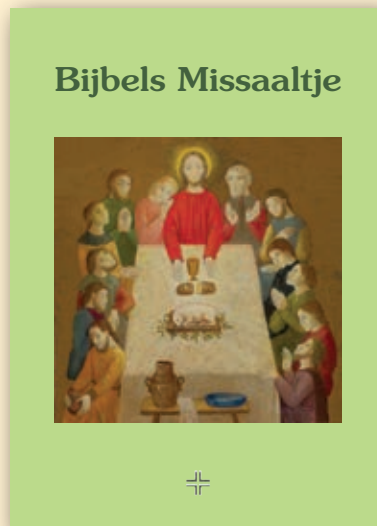
Ik zal er zijn. Bij de geboorte | ISBN 9789061731931 | € 8,95
Ik zal er zijn. Bij jullie huwelijk | ISBN 9789061731924 | € 8,95
Ik zal er zijn. Nu je ziek bent | ISBN 9789061731917 | € 8,95
www.royaljongbloed.nl

Peetouders... en dan?

Om als peetouders van een dopeling gevraagd te worden is natuurlijk een grote eer. Maar wat houdt deze rol in? Wordt er iets van mij als peter of meter verwacht? Deze korte handeling helpt je. Ideaal voor parochies bij de doopcatechese. ■

Peetouders. Een korte handleiding
www.rkliturgie.nl | introductieprijs tot 1 oktober 2019: € 3,95 (en € 1,95 vanaf dertig exemplaren)

Bijbels missaaltje

Om kinderen te helpen bij de zondagse Eucharistie is dit missaaltje een goed hulpmiddel. Maar het kan ook gebruikt worden voor de catechese bij eerste Communie of Vormsel. Het legt het verloop van de Mis uit en de daarbij behorende teksten. ■

Bijbels Missaaltje | www.rkliturgie.nl
introductieprijs tot 1 oktober 2019: € 4,95 (en € 2,95 vanaf dertig exemplaren)

Een speciale viering op 19 mei in Heerhugowaard-De Noord. Jongerengroep Virgilius had deze voorbereid. Vorig jaar hebben zij de *camino* gelopen richting Santiago de Compostella (Spanje). Van die reis hadden ze een onderweg gevonden waterkraan meegenomen. Die is nu aan de kerk bevestigd, met daar omheen een kunstwerk in brons, bestaande uit het logo van de H. Hartkerk en een pelgrimsschelp. Marijke Helwegen was door de jongeren uitgenodigd voor de onthulling van deze fontein, uiteraard na een zegening door de pastoor. ■

Op 25 mei ging de vijfde fietsbedevaart van Rijwielbroederschap Hoogwoud richting Volendam. Fietsers heten broeders en het bestuur kapittel. Na aankomst in Volendam werden ze verwelkomd met een gebakken visje en een bittertje. Daarna werd de St. Vincentiuskerk bezocht voor een rondleiding. ■

Door de parochiële samenwerking in regio's komen er nieuwe parochiebladen. Ook op dit punt wordt er meer en meer samengewerkt. Maar daardoor verdwijnen er oude en vertrouwde titels. De parochies van Bergen en Schoorl hebben sinds Pasen hun nieuwe blad *De Klink* in plaats van respectievelijk *De Kakoliet* en *Van de Duinvoet*. In het noorden van ons bisdom gaan de oude parochiebladen van Den Helder, Julianadorp en 't Zand samen in *Kerk INN Zicht*. Een wat wonderlijke naam, maar wel één met een betekenis. "Dit nieuwe parochieblad is er voor u! (...) Een bron van INNspiratie. Het woord "INN"? Herberg en rivier. We bidden dat dit blad voor u een moment van bezinning geeft en geestelijk water voor u mag zijn", aldus het welkomstwoord bij dit eerste nummer van dit nieuwe parochiemagazine. ■

Koren zingen iedere zondag bij de viering in hun parochiekerk. Soms maken ze een uitstapje. Zoals het koor *Voce Laetare* van de H. Vitusparochie in Hilversum. Op Hemelvaartsdag zongen ze in de St. Vincentiuskerk in Volendam. Uiteraard kon het laten maken van zo'n overbekende foto niet ontbreken. ■

Bevrijding van Rome

Op 6 juni werd in Normandië (Frankrijk) herdacht dat geallieerde troepen 75 jaar geleden daar geland waren voor de bevrijding van West-Europa: D-Day. Een paar dagen eerder, op 4 juni 1944, werd de stad Rome als eerste hoofdstad van het bezette Europa bevrijd van nazi-Duitsland. Vanaf dat moment zou de geallieerde opmars de Duitsers tot in Duitsland terugdringen zodat in mei 1945 Europa de bevrijding kon vieren.

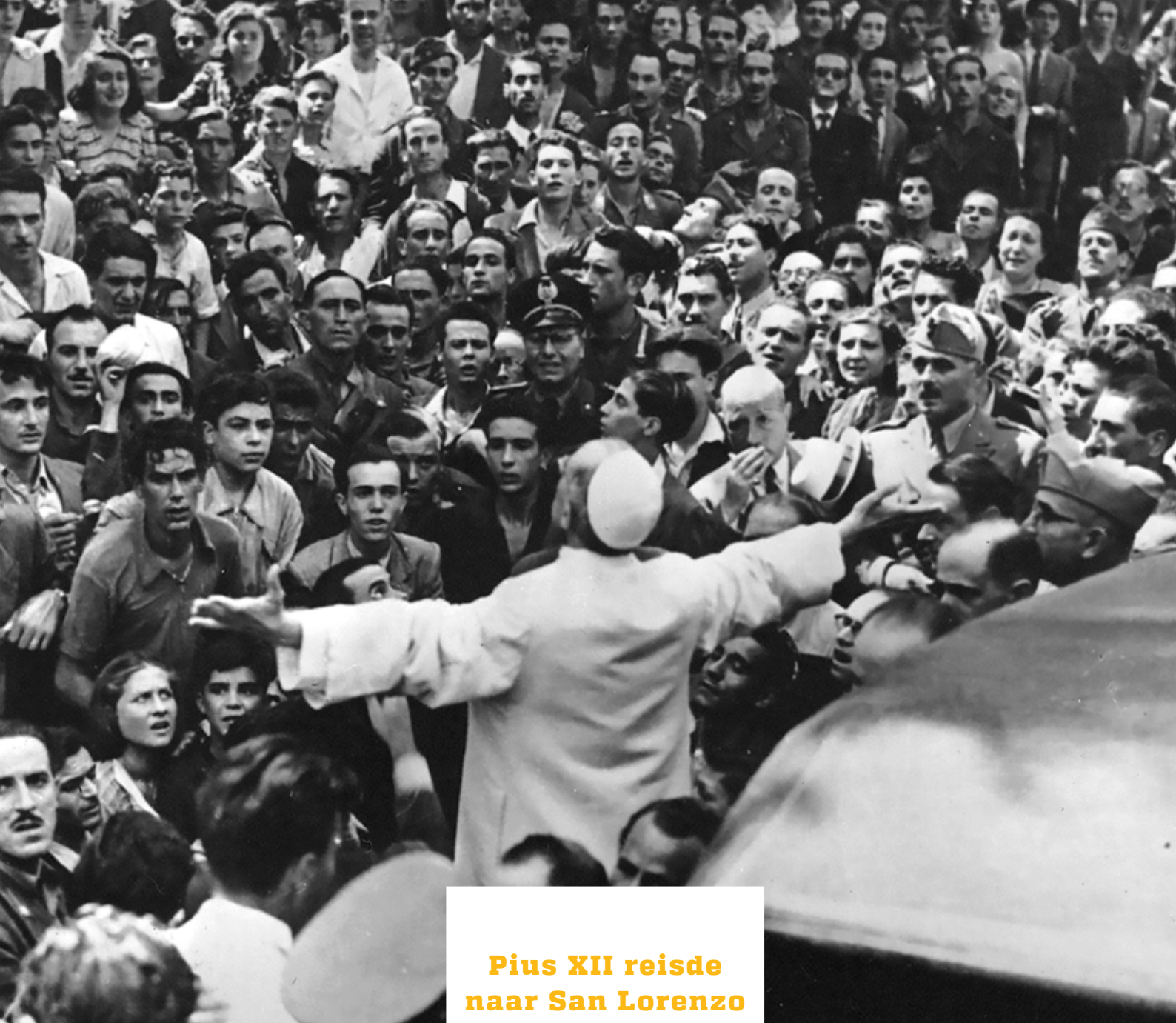
Italië was onder fascistische leider Mussolini een bondgenoot van Hitler-Duitsland. Ze streed op diverse fronten samen, maar Italië bleek een zwakke bondgenoot. Zo had het op papier het grootste leger maar het materieel was verouderd en het had weinig slagkracht. Regelmatig moest Hitler Mussolini te hulp komen, zoals op de Balkan en in Griekenland. In najaar 1943 bezette het Duitse leger ter ondersteuning van Mussolini Italië. In Rome patrouilleerden Duitse soldaten aan de Italiaanse kant en de Zwitserse gardisten aan de Vaticaanse kant langs de in de haast met witte verf getrokken demarcatielijn bij het Sint-Pietersplein. De Staat van Vaticaanstad bleef in die tijd onbezett en neutraal. De Duitsers hebben het nooit aangedurfd het kerkelijke mini-staatje te bezetten, hoewel Hitler dat aanvankelijk wel voor ogen had.

Bevrijding

In mei 1944 begonnen Amerikaanse troepen met een opmars in Zuid-Italië. Rond het benedictijner klooster van Monte Cassino (nabij Napels) vonden heftige gevechten plaats. Zou er een slag om Rome komen? Op 4 juni echter verlieten de laatste Duitse bezettingstroepen Rome en in de nacht nam het Amerikaanse leger de stad over, zonder slag of stoot. Rome was bevrijd van de nazi's en

Pius XII reisde naar San Lorenzo en maakte een gebaar van ontzetting en troost

fascisten. Al die jaren was er bij het Vaticaan en paus Pius XII (Eugenio Pacelli, paus van 1939 tot 1958) angst dat Rome net als Warschau, Dresden, Londen en Rotterdam gebombardeerd zou worden. Pius XII zette alles in het werk om dat te voorkomen. Hij had zich tot het uiterste ingespannen de strijdende partijen ervan te overtuigen de Italiaanse hoofdstad te sparen. Dat is gedeeltelijk gelukt. Op 19 juli 1943 werd de Romeinse stadswijk San Lorenzo (aan de buitenkant van het centrum nabij de grote begraafplaats) door de Amerikanen gebombardeerd. Daarbij ontplofte ook een bom in de tuin van Vaticaanstad. In het gebouw van de Vaticaanse douane- en belastingdienst is de schade van deze ontploffing nog steeds te zien.

Onaangekondigd reisde Pius XII die dag naar San Lorenzo om de bewoners te ontmoeten en maakte een later beroemd geworden gebaar van ontzetting en troost, de armen wijd gespreid.

Op de morgen van 5 juni toonde Pius XII zich enkele malen aan het raam van zijn studievertrek aan de Romeinen, die in steeds grotere getale naar het Sint-Pietersplein kwamen. 's Avonds om zes uur verscheen hij op het grote balkon van de Sint-Pietersbasiliek om de verzamelde gelovigen toe te spreken en te zegenen. ■

Eric van Teijlingen

Sint-Bonifatius instituut

om een stap vooruit
te maken

De zomer is een geschikte periode om te bedenken wat je in het nieuwe seizoen met je vrije tijd gaat doen. Een van de mogelijkheden is het verdiepen van je geloof. Dat kan via een zaterdagse studie aan het Theologisch instituut heilige Bonifatius bij Vogelenzang. Het instituut biedt diverse (theologische en liturgische) cursussen aan. De drempel is laag. En je zou er diaken of catechist mee kunnen worden.

D

iederik Wienen vindt er geen doekjes om. “De kans dat je met deze opleiding een betaalde baan krijgt, is heel klein. Daarover zijn we heel open.” Wienen is studieprefect van het Bonifatiusinstituut, het centrum voor kerkelijke

opleidingen van ons bisdom, gevestigd in het voormalige klooster De Tiltenberg bij Vogelenzang. De opleiding is in 1998 gestart om mensen op te leiden die op pastoraal gebied actief kunnen zijn in parochies, zegt Wienen. “De vraag daarnaar is sindsdien groter geworden omdat er steeds minder priesters worden opgeleid. Je kunt hier onbezoldigd diaken of catechist worden. Daarnaast richten we ons op mensen die zoeken naar verdieping van hun geloof door middel van theologische kennis. Daaraan blijkt een grote behoefte. De helft tot driekwart van de studenten

Gert Jan van der Wal (64), diaken

Ik was een trouw katholiek die wekelijks naar de kerk ging, maar daar bleef het wel bij. Een plotseling overlijden van mijn moeder heeft mij op de weg gezet naar levensvragen. De eerste stap was meer troost vinden en verdieping in mijn geloof. Dat heb ik gedaan door het volgen van een catechismuscur-sus. Daarna stond ik op een kruis-punt: wilde ik verdergaan met een theologieopleiding of niet? Bij toeval (als dat bestaat) zag ik op de website van het Bonifatiusinstituut dat er voor getrouwde mannen een oplei-ding tot diaken was. Ik heb toen eerst twee jaar de basisopleiding theologie (de minor) gedaan en daarna vijf jaar de major; die heb ik afgerond met een scriptie en het baccalaureaat. Op 13 november 2013 ben ik door

mgr. Punt (bezoldigd) diaken gewijd. Het volgen van een theologieoplei-ding vergt wel een juiste afstemming met het thuisfront. De zwaarte van de major zit vooral in de combinatie studie/stage. Die vraagt een grote tijdsinvestering en geeft veel druk in de verhouding tussen privé, werk en studie. Discipline is noodzakelijk; door de week heb ik dagelijks twee uur per dag aan de studie besteed. De omgang met studiegenoten, het deelnemen aan de H. Mis, de gesprek-ken met de supervisor, de inbreng van de docenten en de manier van lesgeven – het waren steunpilaren in de verdieping van mijn geloof. Tegen mensen die een studie aan het insti-tuut overwegen, zou ik willen zeggen: je wordt opgenomen in een vreugde-volle, gelovige gemeenschap, met

goede faciliteiten als een vast rooster zonder uitval, gemotiveerde docen-ten en een gezamenlijke lunch. Het gaat je lukken, met steun van God en van de Moeder van de Altijd-durende Bijstand.

komen om die reden hier studeren. Opvallend: een groot deel van die groep is nog maar kort katholiek. Men vindt hier behalve onderwijs ook een soort gemeenschap, wat in parochies ook door de vele reorgani-saties voor nieuwkomers soms wat ingewikkeld is.”

De studiedagen zijn op zaterdag, en dus te volgen voor mensen met een baan. De dagen beginnen met een eucharistieviering. “Dat is een van de onderscheidende elementen van onze opleiding. Van belang vinden we een duidelijke band tussen geloof en theologie, onder andere door die viering, het getijden-gebed en de stille dagen. Driekwart van de studenten neemt daar ook aan deel – daaruit blijkt wel dat ze dit belangrijk vinden.”

Een ‘studie theologie’ kan nogal zwaar klinken, maar een reden voor drempelvrees is er eigenlijk niet, meent Wienen. “Als iemand twijfelt, dan moet hij of zij gewoon even bellen of mailen om een afspraak te maken. Als ik in de eerste contacten de indruk krijg dat iemand nog heel weinig weet, dan adviseer ik vaak eerst een cursus te doen, bijvoorbeeld *Verdieping van het katho-lieke geloof*. Wil iemand toch graag meteen de

Monica Wildeboer (55), catechist

Sinds mijn doop in 1993 ben ik altijd op zoek geweest. Ik heb allerlei cursussen gevolgd want ik wilde graag wat betekenen voor mijn geloofsgemeenschap. Eerst wilde ik parochieassistente worden, maar die functie werd afgeschaft. De opleiding tot pastoraal werker was in Amsterdam op doordeweekse dagen; voor mij als alleenstaande moeder met drie kinderen en een baan van dertig uur per week als gastvrouw in de pastorie van Schagen was dat niet haalbaar. Toen kwam de catechistenopleiding op De Tiltenberg op mijn vrije zaterdag; dat was goed te regelen wat betreft oppas en meerijden. In september 2001 ben ik begonnen. Toen was er alleen nog maar een minor van drieënhalve jaar. Ik wilde graag een bezoldigde baan als catechist en daarvoor moest ik de (nieuwe) major doen; een ‘kopstudie’ van (toen) nog eens drieënhalve jaar. Ik heb er enorm van genoten, want alle vakken boeiden mij en ik voelde dat ik met deze opleiding mijn roeping en mijn diepe verlangens een plek kon gaan geven. Het was niet altijd makkelijk om de studie te doen naast werk en gezin,

minor-variant beginnen, dan hou ik ze niet tegen; er is ook geen minimumeis. Voor de major-variant moet je toelaatbaar zijn tot een Nederlandse universiteit; dat heeft te maken met de eisen van de Lateraanse universiteit waarmee wij zijn verbonden. Ook zonder dat niveau kun je de major volgen, maar zonder de mogelijkheid van een baccalaureaat. Je krijgt dan een diploma van het Bonifatiusinstituut; ook daarmee kun je een zending van de bisschop krijgen tot diaken of catechist. Tijdens de opleiding heb je een paar keer een gesprek met vicaris Gerard Bruggink, de liaison met de bisschop, om te peilen hoe je er in staat, wat de wensen of plannen zijn.”

Veel studenten hebben een baan, en dan kan het tempo van de major weleens moeilijk zijn, zegt Wienen. “Daar kunnen we in onderling overleg vaak iets aan doen.

maar mijn kinderen (tieners in die tijd), mijn (niet-gelovige) ouders en mijn inmiddels gevonden partner en huidige echtgenoot, hebben mij altijd geholpen en gestimuleerd. Daar ben ik nog altijd dankbaar voor! Na de major heb ik nog het baccalaureaat gehaald.

In het begin, als ‘liberale nieuwekatholiek’, moest ik wel erg wennen aan al het ‘roomse’ en al die bordjes. Maar ik heb altijd mezelf kunnen blijven, met al mijn vragen en twijfels. Ik mocht de docenten en medestudenten graag, en ik heb veel steun gehad aan mijn spiritueel pater Wilkens en mijn docent en supervisor wijlen Frans Geels. De gezamenlijke gebedsmomenten en het samen eten waren altijd goed en gezellig! Inmiddels ben ik alweer heel wat jaren actief als bezoldigd catechist voor de regio Schagen. Ik werk samen met priesters en diakens van wie de mees-

**Ik zou zeggen:
geef het een kans,
ga ervoor!**

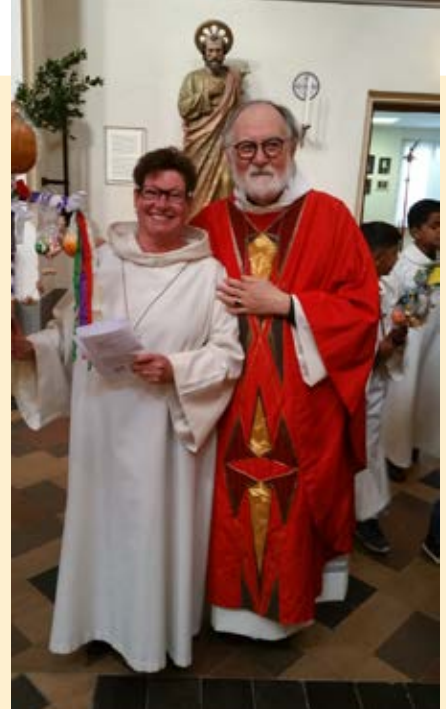
**Ik heb er nooit
één dag spijt
van gehad**

genomen’. Ze kunnen natuurlijk ook bij mij terecht, maar een onderling netwerk is zeker zo goed.” ■

Jim Schilder

Het Bonifatiusinstituut telt zo’n zestig studenten. De opleiding is niet gratis, maar goedkoper dan de meeste alternatieven elders in het land. Studiefprefect Diederik Wienen is bereikbaar via dwienen@tiltenberg.org. Zie ook www.bonifatiusinstituut.nl.

ten ook aan De Tiltenberg hun opleiding hebben gevolgd. Zo vervullen we samen wat in Vaticaan II wordt gezegd: “Voor de inplanting van de Kerk zijn verschillende charisma’s nodig, waaronder die van priester, diaken en catechist.” Ik zou zeggen: geef het een kans, ga ervoor! Ik heb er nooit één dag spijt van gehad dat ik deze opleiding heb gedaan. Die heeft mij geholpen om (als vrouw) mijn plekje en mijn roeping te kunnen vinden binnen onze Kerk. Door alle verschillende vakken heb ik mogen ontdekken wat bij mij past en waar Onze Lieve Heer mij toe geroepen heeft!

We proberen dan maatwerk te leveren. Je merkt trouwens ook dat studenten oog hebben voor elkaar: als iemand even ergens tegenaan loopt, wordt hij door anderen ‘mee-

Denk je erover priester te worden?

Kijk eens op www.willibrordseminarie.nl of kom langs in Heiloo!

GROOTSEMINARIE ST. WILLIBRORD
Hoogeweg 65, 1851 PJ Heiloo
T 072 505 1288
www.willibrordseminarie.nl

Wilt u de priesteropleiding steunen?
Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
NL64 INGB 000 000 5464
t.n.v. Het Grootseminarie

15 augustus Maria ten hemelopneming

kijk op 10 augustus op www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl waar u in uw omgeving dit Mariafeest kunt vieren

Monumentenwacht
NOORD-HOLLAND

Bouwadvies
GROOT HOLLAND

U wil het beste voor uw pand, of u nu eigenaar bent of beheerder. Wij willen u graag bij deze klus bijstaan. Door bouwkundige inspecties en adviezen, maar ook bij het begeleiden van de uitvoering van onderhouds-, verbouwings- en restauratieplannen helpen wij u uw monument in stand te houden. Ook voor subsidieaanvragen en de beoordeling van offertes en prijsopgaven kunt u een beroep op ons doen.

Wilt u meer weten, kijk dan op www.monumentenwachtnoordholland.nl of mail ons info@monumentenwachtnoordholland.nl of info@bouwadviesgroot Holland.nl. Heeft u nog vragen? Bel dan 075 6474588 Koetserstraat 3, 1531 NX Wormer Postbus 79, 1520 AB Wormerveer

VREEKER BEGRAAFPLAATSSERVICE

Met zorg betrokken

- Grafdelven
- Graven ruimen
- Op- en herbegraven
- Grafkelders
- Urnen bestemmingen
- Renoveren en herindelen
- Onderhoudswerkzaamheden
- Oplossingen voor grondwateroverlast
- Knekelpotten
- Grafbekisting, loopplanken en transportkar

De Hout 47, 1607 HB Hem | T: 0228-544484 | F:0228-544651
info@begraafplaatservice.nl | www.begraafplaatservice.nl

UITVAARTVERZORGING A. DE JONG

sinds 1966 een vertrouwd gezicht voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37

Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam
Sloterweg 1184, 1066 CV Amsterdam
dejong@uitvaart.nl
www.uitvaartcentrum.amsterdam

Dé manier om kennis te maken met Liturgie en Traditie

Liturgische muziek voor jong en oud, een feest van folklore

Er is een binnen en een buitenprogramma.

open van 11.00 - 20.00 uur

PROGRAMMA

Zondag 7 juli, Baltische Staten en Rusland

Balsem voor de ziel

Zondag 28 juli, Ierland en IONA

Heimwee naar het groene eiland

Zondag 25 augustus, Muziek uit het zuiden

Smeltkroes van culturen

Kaartjes online via www.liturgischfestival.nl

Grootmeesters en
nieuw talent

Liturgie, traditie en folklore
Om 16.00 u: H.Mis met
processie (geen kaartjes
nodig)

Picknick bij het Putje
sinds 1630. Neem je
eigen eten en drinken
mee

Onze Lieve Vrouw ter Nood

Kapellaan 146, 1851 PE Heiloo

